EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 14.12.2020
COM(2020) 810 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Yhdenmukaistetuista kuluttajahintaindekseistä ja asuntohintaindeksistä annetun asetuksen (EU) 2016/792 nojalla toteutettujen pilottihankkeiden tärkeimpien tulosten arviointi

1. TAUSTA

Yhdenmukaistetuista kuluttajahintaindekseistä ja asuntohintaindeksistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/792[1] hyväksyttiin toukokuussa 2016. Asetuksessa vahvistetaan yleiset puitteet yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin (YKHI), yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin kiintein veroin (YKHI-KiVe), omistusasumisen hintaindeksin ja asuntohintaindeksin kehittämistä, tuottamista ja levittämistä varten. Näitä neljää indeksiä kutsutaan yhdessä ”yhdenmukaistetuiksi indekseiksi”.

Asetuksen (EU) 2016/792 8 artiklassa annetaan komissiolle mahdollisuus käynnistää pilottihankkeita, joihin osallistuminen on jäsenvaltioille vapaaehtoista, kun yhdenmukaistettujen indeksien laatiminen edellyttää parempia perustietoja tai kun katsotaan, että yhdenmukaistettujen indeksien vertailukelpoisuutta on parannettava.

Tällaisia pilottihankkeita rahoitetaan tarvittaessa myös unionin yleisestä talousarviosta.

Pilottihankkeissa arvioidaan parempien perustietojen saamisen tai uusien metodologisten lähtökohtien käyttöön ottamisen toteutuskelpoisuutta.

Komissio (Eurostat) arvioi pilottihankkeiden tulokset tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden ja yhdenmukaistettujen indeksien pääkäyttäjien kanssa ja ottaa huomioon edut, joita paremmista perustiedoista tai uusista metodologisista lähtökohdista koituu suhteessa yhdenmukaistettujen indeksien tuottamisesta aiheutuneisiin lisäkustannuksiin.

Komissio toimittaa 31. joulukuuta 2020 mennessä ja sen jälkeen viiden vuoden välein Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen, jossa se tarvittaessa arvioi pilottihankkeiden tärkeimpiä tuloksia. Tällä kertomuksella täytetään kyseinen velvollisuus.

2. ASETUKSEN (EU) 2016/792 NOJALLA TOTEUTETUT PILOTTIHANKKEET

Asetuksen (EU) 2016/792 antamisen jälkeen on saatu päätökseen kaksi kierrosta pilottihankkeita, joita tuettiin avustuksilla unionin yleisestä talousarviosta vuosilta 2016 ja 2017. Uusia kierroksia on käynnistetty myöhempinä vuosina, mutta näillä kierroksilla rahoitetut hankkeet ovat kesken, eikä niitä voida vielä arvioida.

2.1. Vuoden 2016 talousarviosta rahoitetut pilottihankkeet

Vuonna 2016 käynnistettiin ehdotuspyyntö[2], joka kattoi seuraavat tavoitteet:

Tavoite A: GTIN[3]-koodien / kauppakohtaisten koodien automaattinen linkitys ECOIPOPiin[4]

Tavoite B: Supermarkettien tai muiden vähittäiskauppojen skanneriaineiston käyttö

---

1 EUVL L 135, 24.5.2016, s. 11.

2 Rajoitettu jäsenvaltioiden kansallisiin tilastoviranomaisiin ja Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) maihin.

3 Global Trade Item Number.

4 European Classification of Individual Consumption according to Purpose (yksilöllisen kulutuksen käyttötarkoituksen mukainen eurooppalainen luokitus).

Tavoite C: Uusien menetelmien kehittäminen skanneriaineiston tai muiden taloustoimia koskevien tietojen käsittelyä varten

Tavoite D: Verkkosivujen haravointi yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin (YKHI) lähteenä

Tavoite E: Yhdenmukaistetussa kuluttajahintaindeksissä (YKHI) käytettävien menopainojen laatimisen parantaminen, mukaan luettuna verkko-ostoksia koskevat painot

Ensimmäisillä kolmella tavoitteella pyrittiin tutkimaan erinäisiä teknisiä näkökohtia, jotka liittyvät supermarkettien tai muiden vähittäiskauppojen skanneriaineistosta johdettujen parannettujen perustietojen käyttöön. Toisena parennettujen perustietojen uutena lähteenä ovat tiedot, jotka kerätään automaattisesti internetistä (verkkosivujen haravointi); tämä kuuluu neljännen tavoitteen piiriin. Näillä tavoitteilla tuetaan myös menetelmätutkimuksia, joilla parannetaan yhdenmukaistettujen indeksien vertailukelpoisuutta näiden uusien tietolähteiden käsittelyn suhteen. Viidennen tavoitteen tarkoituksena on parempi vertailukelpoisuus maiden välillä ja mahdollisuus saada parannettuja perustietoja menopainojen laatimisesta ottaen erityisesti huomioon verkko-ostosten kasvava osuus monissa jäsenvaltioissa.

Avustuksia myönnettiin 15 pilottihankkeeseen 10 jäsenvaltiossa ja yhdessä EFTA-maassa. Mainituista 15 hankkeesta kahdeksan liittyi skanneritietoihin (tavoitteet A, B ja C), kuusi verkkosivujen haravointiin (tavoite D) ja yksi menopainoihin (tavoite E). Näihin hankkeisiin osoitettu kokonaisbudjetti oli 1 180 835,04 euroa.

Vuoden 2016 ehdotuspyyntöön sisältyi myös tavoitteita, jotka liittyvät kiinteää omaisuutta koskeviin tilastoihin. Nämä hankkeet kuitenkin kattoivat aiheita, jotka jäivät asetuksen (EU) 2016/792 soveltamisalan ulkopuolelle (neljännesvuosittaiset asuntojen myyntiä koskevat indikaattorit, alueelliset asuntohintaindeksit ja liikekiinteistöindikaattorit). Näiden tavoitteiden puitteissa rahoitettuja hankkeita ei sen vuoksi pidetä pilottihankkeina asetuksen (EU) 2016/792 8 artiklan mukaisessa merkityksessä.

2.2. Vuoden 2017 talousarviosta rahoitetut pilottihankkeet

Vuonna 2017 käynnistettiin uusi ehdotuspyyntö[5], joka kattoi seuraavat tavoitteet:

Tavoite 1: Taloustoimia koskevien tietojen sisällyttäminen yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin (YKHI) laatimismenettelyihin

Tavoite 2: Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin (YKHI) otanta- ja laatimismenetelmien mukauttaminen digitaalitalouden haasteisiin

Tavoite 3: Yhdenmukaistetussa kuluttajahintaindeksissä (YKHI) käytettävien laadullisen mukautuksen menetelmien parantaminen

Ensimmäisellä tavoitteella pyrittiin lisäämään pilottihankkeita, jotka liittyvät supermarkettien tai muiden vähittäiskauppojen skanneriaineiston käyttöön

[5] Myös tämä pyyntö oli rajoitettu jäsenvaltioiden kansallisiin tilastoviranomaisiin ja Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) maihin.

perustietojen sekä yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin (YKHI)[6] taustalla olevien menetelmien vertailukelpoisuuden parantamiseksi. Tavoitteilla 2 ja 3 pyrittiin parantamaan erinäisten YKHI-menetelmiä koskevien näkökohtien vertailukelpoisuutta erityisesti otannan ja laadullisten mukautusten osalta. Yhteiskunnan ja talouden lisääntyvä digitalisoituminen tuo haasteita hintojen mittaamiseen, ja tätä voitaisiin tutkia näiden tavoitteiden piirissä.

Avustuksia myönnettiin 15 pilottihankkeeseen yhdeksässä jäsenvaltiossa ja yhdessä EFTA-maassa. Mainituista 15 hankkeesta viisi liittyi skanneritietoihin (tavoite 1), viisi digitaalitalouteen (tavoite 2) ja viisi laadulliseen mukautukseen (tavoite 3). Näihin hankkeisiin osoitettu kokonaisbudjetti oli 1 081 642,46 euroa.

Kuten vuoden 2016 ehdotuspyynnön kohdalla, myös vuoden 2017 ehdotuspyyntöön kuului kiinteää omaisuutta koskeviin tilastoihin liittyviä tavoitteita, joiden aiheet jäivät asetuksen (EU) 2016/792 soveltamisalan ulkopuolelle (neljännesvuosittaiset asuntojen myyntiä koskevat indikaattorit, alueelliset asuntohintaindeksit ja liikekiinteistöindikaattorit). Näiden tavoitteiden puitteissa rahoitettuja hankkeita ei sen vuoksi myöskään pidetä pilottihankkeina asetuksen (EU) 2016/792 8 artiklan mukaisessa merkityksessä.

3. PILOTTIHANKKEIDEN ARVIOINTI

Vaikka komissio onkin yksin vastuussa pilottihankkeiden loppuraporttien arvioinnista ja hyväksymisestä, tulokset jaetaan muiden jäsenvaltioiden ja EFTA-maiden kansallisten tilastolaitosten ja Euroopan keskuspankin kanssa, joka on yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin (YKHI) pääkäyttäjä. Pilottihankkeita esitellään workshopeissa sekä niitä tehtäessä että niiden valmistuttua. Loppuraportit jaetaan edellä mainittujen tahojen kesken verkkosovelluksen kautta (CIRCABC, Communication and Information Resource Centre for Administrations, Businesses and Citizens).

Tämä tietojen jakaminen antaa kaikille kansallisille tilastolaitoksille mahdollisuuden panna merkille muiden kokemuksia ja oppia niistä. Myös pilottihankkeiden päätelmistä keskustellaan vertaispiirissä, mikä auttaa määrittämään parhaita käytänteitä. Tämä edistää yhteisymmärrystä ja yhteisiä lähestymistapoja, mikä on ehdottoman tärkeää, jotta voidaan jatkuvasti parantaa yhdenmukaistettujen indeksien vertailukelpoisuutta.

Vuonna 2016 ja 2017 käynnistettyjen pilottihankkeiden ansiosta monet maat ovat alkaneet käyttää skanneriaineistoja ja/tai verkkosivujen haravointia tietolähteinä yhdenmukaistettua kuluttajahintaindeksiä varten. Myös näiden uusien tietolähteiden kattamien tuoteryhmien määrä kasvaa vakaasti.

Tällä hetkellä 10 jäsenvaltiota ja kaikki kolme EFTA-maata käyttävät skanneritietoja jossain määrin tietolähteenä yhdenmukaistettua kuluttajahintaindeksiään varten. Lisäksi vuoden 2020 alussa kansallisten tilastolaitosten keskuudessa toteutettu kyselytutkimus toi esiin, että 15 jäsenvaltiota ja kaksi EFTA-maata soveltaa tällä hetkellä vaihtelevassa määrin verkkosivujen haravointia yhdenmukaistettujen kuluttajahintaindeksiensä laadinnassa.

[6] Koska yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi kiintein veroin (YKHI-KiVe) johdetaan YKHI:sta, kaikki parannukset YKHI:ssa koskevat yhtä lailla YKHI-KiVe:a. Tämän kertomuksen loppuosassa ”YKHI” käsittää myös YKHI-KiVe:n.

Näiden uusien tietolähteiden päähyötyihin kuuluu mahdollisuus parantaa otosten kattavuutta ja edustavuutta verrattuna perinteiseen manuaaliseen hintojen keruuseen kaupoissa, minkä ansiosta hintamuutosten mittaaminen on luotettavampaa. Samalla uudet tietolähteet ovat yleisesti ottaen kustannuksiltaan edullisempia kuin perinteiset hintojen keruun menetelmät.

Uusien tietolähteiden käytön lisääntyminen ei johdu vain EU:n rahoittamista pilottihankkeista, sillä monet maat ovat ryhtyneet rahoittamaan tarvittavaa testaus- ja kehitystyötä omista budjeteistaan. Pilottihankkeilla on kuitenkin ollut suuri osuus siinä, että on edistytty uusien tietolähteiden käytössä yhdenmukaistettua kuluttajahintaindeksiä varten.

Hankkeiden osuutta vertailukelpoisuuden paranemisessa ei voida arvioida yhtä suoraviivaisesti (tavoite E vuonna 2016 ja tavoitteet 2 ja 3 vuonna 2017). Useimpien hankkeiden tulokset (esimerkiksi paremmat otannan ja laadullisen mukautuksen menettelyt) on kuitenkin otettu tai otetaan käyttöön yhdenmukaistetussa kuluttajahintaindeksissä, ja näin ollen ne parantavat yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin laatua asianomaisissa maissa. Hankkeet ovat myös tuoneet osansa yhteiseen osaamis- ja kokemuspooliin, joka koskee otantaa ja laadullisen mukautuksen menettelyjä, joten ne edistävät yleisesti ottaen yhdenmukaistamista. Hankkeissa tehtyjä havaintoja hyödynnetään esimerkiksi kehitettäessä parempaa ohjausta ja suosituksia näistä menettelyistä, mukaan luettuna YKHI-menetelmäoppaan (HICP Methodological Manual)[7] ajantasaistukset, ja niiden johdosta saatetaan myöhemmin antaa täytäntöönpanosäädöksiä asetuksen (EU) 2016/792 4 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

4. PÄÄTELMÄT

Tässä kertomuksessa esitetty unionin talousarviosta vuosina 2016 ja 2017 rahoitetuissa pilottihankkeissa tehtyjen havaintojen arviointi osoittaa, että ne ovat osaltaan edistäneet merkittävästi uusien tietolähteiden kehittämistä ja käyttöä yhdenmukaistetussa kuluttajahintaindeksissä. Lisäksi useat jäsenvaltiot ja EFTA-maat ovat voineet parantaa omia menetelmiään, mikä on lisännyt osaltaan yhteistä tietämystä näistä kysymyksistä. Erityisesti mainittakoon, että uusien tietolähteiden käyttö parantaa yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin (YKHI) laatua ja vähentää samalla tuotantokustannuksia.

Komissio katsoo, että pilottihankkeet ovat tärkeä väline yhdenmukaistettujen indeksien jatkuvassa parantamisessa ja aikoo näin ollen jatkaa niiden rahoittamista.

7 Ks. https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/9479325/KS-GQ-17-015-EN-N.pdf/d5e63427-c588-479f-9b19-f4b4d698f2a2.